

Structurile de tip cash pooling si preturile de transfer

In prezent activitatile desfasurate de companiile multinationale aproape ca nu mai cunosc limite geografice. Atat relatiile comerciale, cat si cele de natura financiara desfasurate intre diferite companii membre a aceluiasi grup au crescut in intensitate si complexitate. In plus, tot mai multe companii ce au constientizat avantajele aduse de procesul de globalizare beneficiaza de pe urma acestuia. Totusi implicatiile globalizarii nu vizeaza doar latura comerciala a activitatilor desfasurate de grupurile din intreaga lume. Si activitatile de natura financiara au inceput sa castige teren, mai ales prin intermediul structurilor de cash pooling.

Scopul acestui articol este de a evidentia particularitatile, precum si implicatiile din perspectiva preturilor de transfer (dar nu numai) rezultate in urma implementarii la nivelul grupului a unei structurii de cash pooling. Sectiunile urmatoare ale acestui articol contin o prezentare a conceptului de cash pooling impreuna cu tipurile de cash pooling cel mai adesea intalnite in practica, avantajele si dezavantajele implementarii unei astfel de structuri, implicatiile fiscale aferente unei astfel de structuri precum si concluziile.

1. Notiunea de cash pooling

Conceptul de cash pooling reprezinta o structura de management al lichiditatilor care presupune utilizarea resurselor financiare disponibile la nivelul unor companii din grup pentru a acoperi necesarul de resurse financiare al altor companii membre a aceluiasi grup. In acest mod structurile de cash pooling constituie o modalitate eficace de a reduce costurile aferente finantarii prin intermediul apelarii la surse externe (de exemplu banci sau alte institutii financiare).

Participantii la cash pooling sunt reprezentati de:

- a) un coordonator al structurii de cash pooling, asa numitul „pool leader” care gestioneaza contul principal („master account”) si care poate fi reprezentat de compania – mama sau de o alta companie din grup (de exemplu o companie responsabila doar de desfasurarea operatiunilor de cash pooling);
- b) companiile membre ale grupului respectiv care participa la structura de cash pooling, denumite participanti si care pot proveni din diferite tari;
- c) banca prin intermediul careia opereaza structura de cash pooling, respectiv banca la care participantii au deschise conturile.

2. Tipuri de cash pooling

In practica pot fi intalnite mai multe modalitati de organizare a unei structurii de cash pooling, fiecare prezentand particularitati diferite. Dintre acestea doua sunt cel mai des utilizate de catre companiile

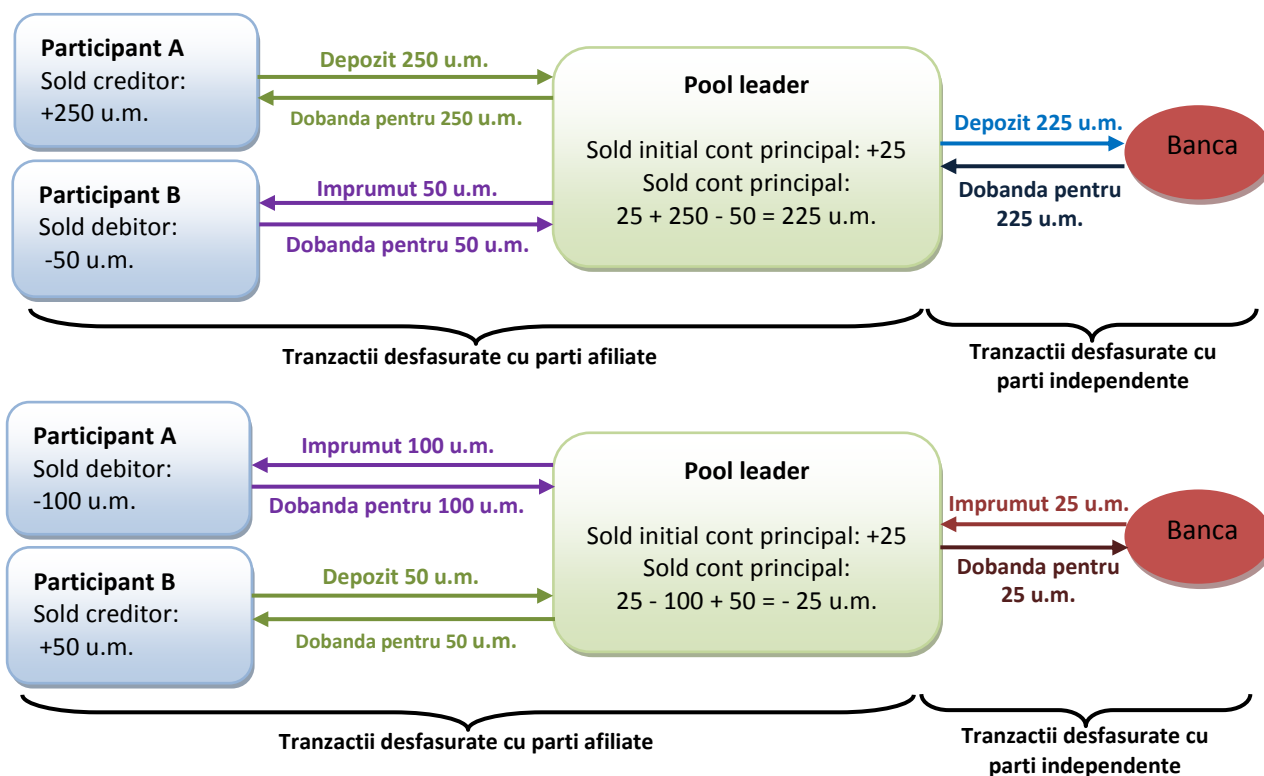
multinationale si sunt reprezentate de cash pooling-ul real („cash concentration”) si de cash pooling-ul notional („notional cash pooling”).

2.1 Cash pooling-ul real

Modelul de cash pooling real implica transferul fizic al fondurilor aflate in contul unui participant in vederea compensarii soldului negativ al altui participant. Acest transfer de fonduri nu se realizeaza direct intre participantii. Soldurile pozitive ale participantilor la cash pooling (numite „solduri creditoare”) sunt transmise in contul principal, iar din acest cont vor fi transferate sumele necesare pentru a compensa soldurile negative ale celorlalti participantii (numite si „solduri debitoare”). In urma realizarii acestor operatiuni soldurile tuturor participantilor devin zero, iar excedentul sau deficitul de lichiditati se regaseste in contul principal. Practic, prin intermediul acestor decontari apar o serie de tranzactii intra-grup (de exemplu: imprumuturi si depozite). Astfel, pentru sumele puse la dispozitie in contul principal participantii primesc o dobanda, iar pentru sumele primite din contul principal participantii platesc dobanda.

In cazul in care la nivelul contului principal exista un excedent de lichiditati, suma respectiva va fi plasata intru-un depozit la societatea bancara cu care s-a incheiat acordul de cash pooling. In situatia in care soldul contului principal e negativ pool leader-ul va lua un imprumut de la banca pentru a acoperi deficitul.

Urmatoarele exemple ilustreaza fluxul tranzactiilor care are loc intre participantii la cash pooling:

2.2 Cash pooling-ul notional

Acest tip de cash pooling reprezinta un model simplificat al celui prezentat anterior intrucat transferurile fizice intre participanti nu mai au loc. Astfel, soldul contului aferent fiecarui participant nu mai devine zero intrucat decontarile fizice nu mai sunt realizate, iar imprumuturile, respectiv depozitele intra-grup nu mai au loc.

Cumularea soldurilor fiecarui participant este realizata doar virtual de catre pool leader. In cazul in care soldul contului principal este excedentar suma respectiva este plasata sub forma unui depozit la banca. In situatia inversa, cand soldul contului principal este deficitar, pool leader-ul va lua un imprumut de la banca.

3. Avantajele si dezavantajele structurilor de cash pooling

Structurile de cash pooling prezinta o serie de avantaje pe care companiile multinationale le-au avut in vedere. Printre acestea poate cel mai important este reprezentat de cresterea veniturilor din dobanzi. Intrucat suma agregata plasata de catre pool leader este mai mare decat sumele ce pot fi plasate de catre fiecare participant in parte banca poate oferi o rata de dobanda mai mare. Astfel, toti participantii la structura de cash pooling au de castigat. De asemenea, participantii cu solduri debitoare pot beneficia de rate de dobanda mai mici in cadrul structurii de cash pooling decat in situatia in care ar fi imprumutat banii respectivi direct de la banca.

In plus, in cazul in care functia de gestiune a cash pooling-ului nu este realizata de catre un departament din cadrul companiei – mama, ci prin intermediul unei alte companii, atunci aceasta din urma poate fi infiintata in una din tarile cu dobanzi atractive sau cu fiscalitate redusa. Astfel, la nivel de grup, se pot obtine economii de costuri importante.

De asemenea, grupul de companii care implementeaza structura de cash pooling beneficiaza si de pe urma centralizarii informatiilor. Astfel, are loc cresterea transparentei in controlul lichiditatilor. In acelasi timp, informatiile pot fi obtinute intr-un timp mai scurt, iar managerii pot lua decizii in timp real.

Totusi, implementarea unei structuri de cash pooling nu genereaza doar venituri mai mari concomitent cu reduceri de costuri. O serie de implicatii fiscale trebuie avute in vedere, implicatii ce pot atrage costuri suplimentare.

Una din provocarile cu care se confrunta adesea companiile care implementeaza o structura de cash pooling o reprezinta preturile de transfer. Astfel, tranzactiile intra-grup generate de transferul lichiditatilor intre contul participantilor si contul principal trebuie sa se desfasoare la valoare de piata. Stabilirea unei metodologii inainte ca structura de cash pooling sa fie functionala atrage dupa sine costuri cu studii de comparabilitate sau cu servicii de consultanta specializata. Totodata, documentarea acestor tranzactii si includerea lor in dosarul preturilor de transfer se reflecta in costuri suplimentare suportate de catre toti participantii la cash pooling.

De asemenea, pe masura ce aria geografica aferenta tarilor din care fac parte companiile participante la cash pooling este mai larga, costurile cu parcurgerea particularitatilor sistemelor fiscale ale fiecarei tari

vor fi mai mari. In plus, legislatia din diverse tari care reglementeaza structurile de cash pooling poate pune anumite bariere in calea dezvoltarii acestor structuri.

Totusi, inainte de a demara demersurile implementarii unei structuri de cash pooling este necesara considerarea costului de oportunitate. Practic, trebuie luate in considerare costurile si riscurile implicate de operatiunile financiare desfasurate intre companii membre a aceluiasi grup inainte si dupa momentul implementarii structurii de cash pooling.

4. Implicatiile fiscale generate de implementarea unei structuri de cash pooling

In procesul de implementare a unei structuri de cash pooling trebuie luate in considerare pe langa beneficiile economice si administrative si implicatiile fiscale care vor afecta companiile participante. In acest sens, prevederile fiscale specifice fiecarei tari de care apartin companiile participante pot avea un impact semnificativ asupra rezultatelor participantilor la cash pooling. Preturile de transfer, impozitul pe profit, gradul de indatorare, impozitul cu retinere la sursa sau taxa pe valoare adaugata sunt principalele aspecte fiscale cu care se confrunta companiile ce decid implementarea unei structuri de cash pooling.

4.1 Preturile de transfer

Structurile de cash pooling ridica diverse probleme in domeniul preturilor de transfer. In general, respectarea principiului valorii de piata ridica probleme referitoare la rata de dobanda primita / platita de participantii la cash pooling pentru resursele depuse / retrase din contul principal, remunerarea pool leader-ului, garantiile oferite bancii de catre compania – mama sau documentatia de preturi de transfer.

- Valoarea de piata a ratei de dobanda

In vederea determinarii valorii de piata a ratei de dobanda aferenta depozitelor / imprumuturilor dintre participantii si cash pool leader, metoda compararii preturilor prin raportarea la tranzactii comparabile intre persoane independente poate fi utilizata in acest sens. In cazul depozitelor, utilizarea ratei de dobanda primita de pool leader de la banca ca si etalon de comparatie (considerata comparabila interna) prezinta anumite minusuri. Spre exemplu, fundamentand valoarea de piata a ratei de dobanda primita de un participant la cash pooling pentru resursele depuse pe baza ratei de dobanda obtinuta de pool leader de la banca, toti participantii la cash pooling ar trebui sa fie remunerati cu aceeasi rata de dobanda. Totusi, sumele puse la dispozitie pot diferi foarte mult de la un participant la altul, iar banca poate oferi rate de dobanda diferite in functie de sumele depuse. In aceasta situatie, banca va oferi o rata de dobanda diferita unui participant care isi constituie un depozit pe baza sumei pe care o detine si va oferi o alta rata de dobanda pentru suma (mai mare) din contul principal¹.

In cazul imprumuturilor, utilizarea ratei de dobanda platita de pool leader bancii prezinta de asemenea inconveniente. Utilizand un rationament asemanator cu cel de mai sus, se poate concluziona ca toti participantii care contracteaza imprumuturi de la pool leader vor plati aceeasi rata de dobanda, egala cu cea platita de pool leader bancii. Pentru a putea evalua gradul de comparabilitate al acestei potentiale comparabile trebuie tinut cont de rezultatele analizei functiilor indeplinite si riscurilor asumate si mai ales

¹ Suma din contul principal reprezinta totalul soldurilor creditoare din care se deduce totalul soldurilor debitoare. Astfel, suma din contul pricipal este de obicei mult mai mare decat suma din contul fiecarui participant.

de raspunsul la urmatoarea intrebare: cine isi asuma riscul de credit? In cazul in care imprumutul este acordat de catre banca pool leader-ului, cea care isi va asuma riscul de nerecuperare a sumei imprumutate si a dobanzii respective este banca. In situatia in care imprumutul este obtinut de la ceilalti participanti la cash pooling (prin intermediul pool leader-ului) trebuie identificata partea care isi va asuma acest risc. Astfel, nivelul ratei de dobanda platite de participanti pentru imprumaturile contractate va trebui sa tina cont si de acest aspect.

In conditiile in care pot fi identificate surse de informatii care sa permita efectuarea de ajustari corespunzatoare rata de dobanda primita / platita de pool leader de la / catre societatea bancara (considerata parte independenta) poate fi folosita ca si comparabila interna.

De asemenea, pentru a evalua nivelul ratei de dobanda primita / platita de un participant la structura de cash pooling pot fi utilizate si comparabile externe. Practic, situatia in care un participant primeste o suma de bani din contul principal pentru a-si acoperi deficitul este echivalenta cu luarea unui imprumut. Asadar, rata de dobanda platita de participant pool leader-ului pentru imprumutul respectiv poate fi comparata cu rata de dobanda pe care acelasi participant ar fi putut sa o obtina contractand imprumutul direct de la banca. Informatii cu privire la astfel de comparabile pot fi gasite in studiile si rapoartele realizate de bancile centrale sau pot fi accesate utilizand platforme specializate ce contin astfel de date financiare (Bloomberg, Reuters). Totusi, pentru a compara cele doua situatii, este necesar ca cei cinci factori de comparabilitate mentionati in Liniile directoare privind preturile de transfer emise de Organizatia pentru Cooperare si Dezvoltare Economica² sa fie respectati.

O alta abordare ce ar putea fi utilizata pentru determinarea ratei de dobanda la valoare de piata aferenta imprumuturilor primite de participantii la cash pooling este reprezentata de analiza „credit rating”. Aceasta abordare porneste de la evaluarea riscului de credit al participantilor care contracteaza imprumutul pe baza criteriilor folosite de o agentie de rating. Astfel, fiecare participant va plati o rata de dobanda corelata cu gradul de risc de credit. Rata de dobanda este calculata plecand de la date ce vizeaza parti independente. Aceste date sunt prezentate sub forma unor marje de dobanda corelate cu ratingul respectiv. De asemenea, o serie de alti factori trebuie luati in considerare in determinarea ratei de dobanda precum durata imprumutului, riscul de tara, riscul politic.

- Valoarea de piata a serviciilor prestate de pool leader

Pentru furnizarea serviciilor aferente efectuării tranzacțiilor și operațiilor de administrare a structurii de cash pooling, pool leader-ul trebuie să primească o remunerație din partea participanților. Pentru a evalua dacă această remunerație este la valoare de piata trebuie identificat mai întâi tipul de profil funcțional al pool leader-ului. În general, pot fi identificate două tipuri de astfel de profile ale caror caracteristici și metode specifice de evaluare a preturilor de transfer sunt prezentate mai jos:

- a) furnizor de servicii

Acest tip de profil funcțional presupune îndeplinirea de către pool leader doar a unor funcții de rutină (spre exemplu de coordonare a structurii de cash pooling). Pentru a evalua măsura în care contravaloarea

² Liniile directoare OCDE, pagina 43.

acestor servicii respecta principiul valorii de piata pot fi folosite metoda compararii preturilor (in cazul in care pool leader-ul presteaza astfel de servicii si unor terte persoane sau in cazul in care exista informatii referitoare la suma platita pentru astfel de servicii de companii intre care nu exista o relatie de afiliere) sau metoda cost plus.

b) antreprenor

In acest caz, pool leader-ul va indeplini pe langa functiile de rutina si functii care conduc la crearea de valoare adaugata si asumarea de riscuri (de exemplu: riscul de curs valutar, riscul de rata de dobanda, etc.). Respectarea principiului valorii de piata poate fi evaluata utilizand in principal metoda compararii preturilor sau metoda impartirii profitului si mai rar metoda cost plus.

- Garantiile acordate de societatea mama

Exista situatii in care societatea bancara colaboratoare este dispusa sa finanteze anumite operatiuni care implica diversi participanti din cadrul structurii de cash pooling intrucat se bazeaza pe garantiile oferite de catre societatea – mama. Practic, unii participanti beneficiaza de pe urma solvabilitatii societatii – mama. In cazul in care aceste situatii sunt vazute ca si tranzactii intra-grup, ele trebuie desfasurate cu respectarea principiului valorii de piata.

- Documentarea structurii de cash pooling

Un alt aspect demn de luat in considerare de participantii la structuri de cash pooling este reprezentat de documentatia care sustine tranzactiile intra-grup desfasurate. In functie de particularitatile legislatiei de preturi de transfer din tara respectiva, din cadrul unei astfel de documentatii nu ar trebui omise:

- prezentarea tranzactiilor intra-grup;
- analize functionale ale partilor implicate in tranzactiile intra-grup;
- justificarea metodologiilor folosite si a partilor testate;
- studii de comparabilitate;
- documente legale (de exemplu contracte) referitoare la tranzactiile intra-grup;
- documente care sa poata sustine ca nu au loc duplicari de servicii.

4.2 Impozitul pe profit

Operatiunile desfasurate in cadrul unei structurii de cash pooling genereaza, pe langa tranzactii intra-grup, si o serie de venituri (de exemplu venituri din dobanzi, venituri din activitatile de coordonare a structurii de cash pooling, venituri din garantiile acordate) si cheltuieli (de exemplu cheltuieli cu dobanzile, cheltuieli cu serviciile prestate de pool leader). Impozitarea acestor venituri si cheltuieli se face in conformitate cu regulile fiscale din tara respectiva. In particular, o problema cu care se pot confrunta companiile participante la o structura de cash pooling este reprezentata de deductibilitatea cheltuielilor cu activitatile de coordonare a structurii de cash pooling. Intrucat operatiunile desfasurate sunt puternic specializate, pot exista situatii in care doua operatiuni distincte prestate in beneficiul participantilor la structura de cash pooling pot fi considerate similare sau chiar identice. Daca aceste operatiuni implica contractarea a doua tipuri diferite de servicii dar care datorita complexitatii lor pot fi confundate intre ele, apare problema

duplicarii lor. Aceasta „duplicare”, greu de combatut in fata unei persoane care a avut un contact limitat cu un domeniu asemanator, poate implica reincadrarea cheltuielilor cu serviciile respective de la categoria cheltuieli deductibile la categoria cheltuieli nedeductibile.

De asemenea, in tarile ce au inclus in legislatie astfel de prevederi, companiile se mai pot confrunta si cu regulile privind gradul de indatorare („thin capitalization rules”). In acest sens, imprumuturile luate de participanti vor genera cresterea gradului de indatorare peste limita prevazuta in lege si astfel nu toate cheltuielile cu dobanda vor fi deductibile. Aceasta situatie va avea ca rezultat sporirea bazei impozabile aferenta impozitului pe profit si totodata si a costurilor companiilor.

4.3 Impozitul cu retinere la sursa

Impozitul cu retinere la sursa se aplica veniturilor obtinute intr-un stat de persoanele nerezidente in acel stat. Sub incidenta acestui impozit vor intra veniturile din dobanzi obtinute de participantii la structura de cash pooling in statele in care acestia nu sunt rezidenti. Prevederile conventiilor de evitare a dublei impuneri incheiate intre tari sau a directivelor europene pot fi aplicate in vederea reducerii/eliminarii impozitelor cu retinere la sursa.

4.4 Taxa pe valoare adugata

In functie de prevederile legislative specifice fiecarei tari din care fac parte participantii la structura de cash pooling, imprumuturile acordate pot genera cheltuieli suplimentare cu calculul si plata taxei pe valoare adaugata. Acest aspect nu trebuie omis atunci cand este analizata oportunitatea implementarii unei structuri de cash pooling.

4.5 Alte implicatii

In anumite tari, structurile de cash pooling pot atrage si taxe de timbru (asa numitele „stamp duty”) si/sau obligatii de raportare care impacteaza adoptarea, implementarea sau administrarea unor astfel de structuri.

5. Concluzii

Ultimii doi ani avut un impact semnificativ asupra economiei la nivel global. Acest factor a determinat companiile multinationale sa-si canalizeze atentia asupra importantei lichiditatilor, atat in ceea ce priveste disponibilitatea lor, cat si in ceea ce priveste optimizarea gestiunii acestora. Practic, lozinca „cash is king, profit is an illusion” a capatat din ce in ce mai multa atentie, iar structurile de cash pooling par sa se potriveasca din ce in ce mai bine contextului economic actual.

Cu toate ca decizia de implementare a unei astfel de structuri de cele mai multe ori nu are la baza motive fiscale, nu pot fi omise implicatiile astfel generate. Astfel, operatiunile desfasurate in cadrul unei structuri de cash pooling genereaza o serie de tranzactii intra-grup ale caror preturi de transfer trebuie sa respecte principiul valorii de piata si sa fie documentate. Totodata, in procesul de implementare a unei structuri de cash pooling trebuie luate in considerare pe langa problematica preturilor de transfer si impactul celorlalte prevederi fiscale specifice fiecarei tari de care apartin companiile participante, cum ar fi prevederile

Adrian Luca
Ana Hondru
Transfer Pricing Services
www.transferpricing.ro

privind impozitul pe profit, regulile privind gradul de indatorare, impozitul cu retinere la sursa, taxa pe valoare adaugata si obligatiile de raportare.

© copyright 2011 Transfer Pricing Services